

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH NỬA THẬP NIÊN ĐẦU THẾ KỶ XXI

PGS, TS PHAN XUÂN BIÊN*

Do vị trí địa lý và lịch sử hình thành, với bề dày truyền thống quang vinh, TP Hồ Chí Minh có tầm quan trọng chiến lược trong đời sống chính trị, kinh tế - xã hội, văn hóa của đất nước. Ba mươi năm trước đây, Thành phố là điểm quyết chiến chiến lược cuối cùng quét sạch quân xâm lược, đánh bại bọn tay sai, thực hiện trọn vẹn khát vọng ngàn đời của ông cha và của Đảng, Bác Hồ kính yêu: hòa bình, độc lập, tự do, thống nhất Tổ quốc, mở đường xây dựng CNXH trên cả nước.

Trong sự nghiệp xây dựng cuộc sống mới, xây dựng CNXH, TP Hồ Chí Minh đã cung cấp nhiều bài học quan trọng có ý nghĩa vĩ mô và sự phát triển thực lực của Thành phố đã đóng góp tích cực vào quá trình đổi mới, phát triển của cả nước. Thành phố có khả năng vừa tạo ra năng lực nội sinh to lớn, vừa thu hút nguồn lực từ nhiều nơi, đồng thời có sức lan tỏa, giữ vai trò động lực thúc đẩy sự phát triển nhiều vùng của đất nước. Hiện nay, TP Hồ Chí Minh đóng góp gần 20% tổng sản phẩm trong nước, 30% giá trị sản xuất công nghiệp, 25% giá trị gia tăng các ngành dịch vụ, 42% kim ngạch xuất khẩu, 31,6% tổng thu ngân sách.

Nhận thức đầy đủ tiềm năng, lợi thế, những thuận lợi và những thách thức trong thế kỷ mới, Đại hội Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ VII (12-2000) đã đề

ra nhiệm vụ phát triển Thành phố trong thập niên đầu thế kỷ XXI với những mục tiêu cụ thể. TP Hồ Chí Minh phấn đấu để năm 2010 trở thành một thành phố văn minh, hiện đại, với khoảng 7 triệu dân, có trình độ học vấn và văn hóa cao, đạt GDP đầu người 3.000 USD; có hệ thống hạ tầng kỹ thuật, hệ thống giao thông, mạng lưới thông tin liên lạc và các công trình phúc lợi đô thị đạt trình độ phát triển của các nước trong khu vực. Thành phố giữ vững vai trò là một trung tâm về nhiều mặt của cả nước, đồng thời sẽ là một trong những trung tâm thương mại, tài chính của khu vực Đông Nam Á; giữ vững bản sắc văn hóa dân tộc và chế độ XHCN.

Để đạt được mục tiêu trên đây, Thành phố đã đề ra một hệ thống giải pháp về phát triển các lĩnh vực kinh tế, xã hội, văn hóa, nguồn nhân lực; về xây dựng hệ thống chính trị, đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, nâng cao hiệu lực quản lý của chính quyền. Các giải pháp được thực hiện bằng nhiều đề án, dự án cụ thể gắn liền với mục tiêu nhiệm vụ lâu dài cũng như các chương trình, công trình trọng điểm. Từ đó, các "tiềm năng", "kế hoạch" dần dần trở thành hiện thực phát triển của Thành phố. Năm năm đầu của thế kỷ XXI, kinh tế trên địa bàn Thành phố đạt tốc độ tăng trưởng cao, các nguồn nội lực được phát huy; các loại thị trường không ngừng phát triển và mở rộng theo hướng ngày càng đồng bộ. GDP liên tục tăng, năm sau cao hơn năm trước; tốc độ tăng trưởng bình quân

* Trưởng Ban tư tưởng - văn hoá Thành uỷ TP Hồ Chí Minh

5 năm đầu thế kỷ XXI đạt 11%; GDP bình quân đầu người từ 1.365 USD năm 2000, tăng lên 2.000 USD vào năm 2005. Cơ cấu kinh tế trên địa bàn chuyển dịch đúng hướng: dịch vụ (50,5%) - công nghiệp (48%) - nông nghiệp (1,5%).

Các thành phần kinh tế phát triển khá đồng bộ, trong đó kinh tế nhà nước ngày càng được nâng cao hiệu quả; kinh tế tập thể từng bước được củng cố, phát triển dưới nhiều hình thức linh hoạt; kinh tế tư nhân tăng trưởng mạnh cả về qui mô lẫn chất lượng; kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài tiếp tục phát triển, đóng góp quan trọng vào tốc độ tăng trưởng kinh tế của Thành phố.

Cơ cấu lao động chuyển nhanh sang các ngành công nghiệp và dịch vụ, lao động trong khu vực nông - lâm - ngư nghiệp chỉ còn chiếm 6% tổng số lao động trên địa bàn Thành phố.

Các loại thị trường phát triển theo hướng ngày càng đồng bộ. Thị trường vốn phát triển nhanh và lành mạnh, tốc độ tín dụng tăng bình quân 25%/năm, phát huy vai trò là trung tâm tài chính của khu vực phía Nam. Mô hình phát triển thị trường công nghệ bước đầu được khẳng định và phát huy thế mạnh của Thành phố về khoa học - công nghệ. Thị trường bất động sản được chấn chỉnh và đang hoàn thiện dần; thị trường lao động tiếp tục phát triển trên nhiều lĩnh vực, dựa trên qui luật cung cầu điều tiết lao động và tác động của quản lý nhà nước.

Môi trường kinh doanh và đầu tư được cải thiện nhờ nỗ lực trong cải cách hành chính và công tác xúc tiến đầu tư, thương mại.

Giáo dục - đào tạo có nhiều tiến bộ đáng kể. Thành phố đã hoàn thành giáo dục phổ thông trung học cơ sở vào năm 2002, đang phấn đấu để hoàn thành phổ cập trung học phổ thông vào năm 2008, nâng cao mặt bằng học vấn của người dân. Đầu tư cho giáo dục tăng dần, đồng thời đẩy mạnh "xã hội hóa" giáo dục ở các cấp học và các loại hình giáo dục, mở rộng hoạt động của các trung tâm học tập cộng

đồng, tăng cường công tác "khuyến học", "khuyến tài" khắp các địa phương, cơ quan, xí nghiệp, góp phần xây dựng xã hội học tập.

Khoa học - công nghệ hướng vào đẩy mạnh nghiên cứu các đề tài ứng dụng, chuyển giao công nghệ phục vụ phát triển các sản phẩm công nghiệp chủ lực, phục vụ chuyển dịch cơ cấu, tăng sức cạnh tranh của kinh tế Thành phố như công nghệ thông tin, sinh học, cơ khí - tự động, vật liệu mới. Trong đó công nghệ thông tin có bước phát triển đáng kể, đã xây dựng Trung tâm phần mềm Quang Trung. Khu công nghệ cao được triển khai xây dựng, tạo tiền đề cho sự phát triển trong giai đoạn sắp tới. Sự liên kết giữa doanh nghiệp, cơ quan nghiên cứu khoa học và cơ quan quản lý nhà nước được hình thành, thị trường khoa học - công nghệ bước đầu được tạo lập qua việc tổ chức chợ thiết bị và công nghệ, tạo ra những công nghệ, thiết bị mới, thay thế nhập khẩu với chi phí thấp, góp phần tăng thêm năng lực và lợi nhuận cho các doanh nghiệp.

Đời sống văn hóa của Thành phố luôn phát triển theo hướng tích cực. Truyền thống của dân tộc, của Thành phố được chú ý phát huy thành những giá trị văn hóa tốt đẹp như tinh thần nhân ái, làm việc nghĩa, giúp đỡ người nghèo, năng động, sáng tạo. Đời sống vật chất của nhân dân Thành phố không ngừng được cải thiện và nâng cao. Mức sống của mọi tầng lớp nhân dân được nâng lên, tăng bình quân 5%/năm; khoảng cách phân hóa giàu nghèo ngày càng được thu hẹp lại, từ mức chênh lệch 9,5 lần (năm 2000) xuống còn 6,8 lần (năm 2004).

Thành phố Hồ Chí Minh là nơi khởi xướng và thực hiện đầu tiên trong cả nước các phong trào "đền ơn đáp nghĩa"; chương trình "xóa đói giảm nghèo", chương trình "bảo trợ bệnh nhân nghèo", đem lại "nụ cười cho trẻ thơ"; phụng dưỡng Bà mẹ Việt Nam anh hùng, v.v. Đến nay, Thành phố đã trực tiếp hỗ trợ cho trên 10 vạn hộ nghèo vươn lên thoát khỏi chuẩn nghèo cũ, tiếp tục thực hiện xóa nghèo theo tiêu chuẩn mới (6

triệu đồng/người/năm); xây dựng trên 10.000 "nhà tình nghĩa" và trên 12.000 "nhà tình thương".

Phong trào toàn xã hội tham gia phòng chống tệ nạn xã hội có nhiều kết quả. "Chương trình 3 giảm: giảm ma túy, giảm mại dâm, giảm tội phạm" mang tính đột phá, nhất là giảm tệ nạn ma túy (đã tập trung trên 31.000 người nghiện ma túy vào các trường, trung tâm chữa bệnh, giáo dục, dạy nghề và tổ chức lao động). Tội phạm đã giảm được 10% mỗi năm, góp phần xây dựng môi trường xã hội lành mạnh. Chương trình giải quyết việc làm, giảm thất nghiệp, nâng cao tay nghề có nhiều kết quả: từ năm 2001 đến nay, mỗi năm giải quyết việc làm cho 190.000 người, tỉ lệ thất nghiệp còn khoảng 6%.

Những thành tựu mà TP Hồ Chí Minh đã đạt được trong 5 năm đầu thế kỷ XXI có ý nghĩa quan trọng về chính trị, kinh tế, văn hóa xã hội, đánh dấu bước đi vững chắc trong lộ trình xây dựng Thành phố văn minh, hiện đại. Song, để đạt được mục tiêu đã đề ra cho thập kỷ đầu của thế kỷ XXI, TP Hồ Chí Minh còn phải vượt qua nhiều hạn chế, khó khăn, thách thức. Trong thời gian qua, sự chuyển dịch cơ cấu nội bộ các ngành kinh tế còn chậm, hiệu quả sản xuất kinh doanh và năng lực cạnh tranh chưa cao; hạ tầng kỹ thuật và xã hội chưa đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế và cải thiện dân sinh; qui hoạch và quản lý đô thị còn nhiều yếu kém, vừa thiếu tầm nhìn dài hạn, vừa thiếu tính cụ thể.

Chất lượng giáo dục - đào tạo còn thấp, chưa tạo được sự chuyển biến có tính đột phá là chuyển từ đào tạo theo khả năng sang đào tạo theo chuẩn và nhu cầu của xã hội, do vậy hiệu quả sử dụng thấp. Giáo dục chưa thực sự phát huy vai trò nền tảng của sự phát triển nhanh và bền vững.

Sự phát triển của khoa học - công nghệ còn chậm, trình độ thấp, chưa tương xứng với tiềm năng, chưa đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội và quản lý xã hội của Thành phố. Thị trường khoa học - công

nghệ chậm phát triển, hiệu quả xã hội của các đề tài nghiên cứu khoa học còn hạn chế. Doanh nghiệp chưa quan tâm đúng mức đến đổi mới công nghệ, đầu tư phát triển sản phẩm mới, hiện đại hóa sản xuất và quản lý doanh nghiệp theo hướng khoa học, hiện đại.

Sự phát triển văn hóa chưa gắn kết đồng bộ với phát triển kinh tế. Ảnh hưởng của lối sống thực dụng, lai căng, đua đòi hưởng lạc chưa được ngăn chặn có hiệu quả. Chất lượng hoạt động văn hóa còn thấp, chưa tạo ra những giá trị tư tưởng và nghệ thuật cao. Văn hóa chưa tạo ra động lực cho sự phát triển các mặt đời sống xã hội. Nhiều vấn đề xã hội bức xúc, phức tạp chậm được khắc phục. Tình trạng nhập cư tự do chưa giảm, tỉ lệ tăng dân số cơ học còn cao, gây áp lực lớn về nhiều mặt trong quản lý đô thị và đời sống xã hội.

Để đạt được mục tiêu đến năm 2010 trở thành một thành phố văn minh, hiện đại, có hệ thống hạ tầng và các công trình phúc lợi đô thị đạt trình độ phát triển tương đương các đô thị lớn trong khu vực, Thành phố đang ra sức phát huy cao độ sức mạnh tổng hợp, động viên mọi nguồn lực cho sự phát triển bền vững. Lịch sử đã minh chứng sự hình thành và phát triển của Thành phố luôn gắn liền với tiến trình lịch sử và vận mệnh của đất nước. Từ thuở khẩn hoang mở cõi gian nan, cực khổ đến những năm tháng hào hùng chống ngoại xâm giành độc lập, thống nhất và xây dựng đất nước hôm nay, Sài Gòn - TP Hồ Chí Minh luôn luôn là nơi hội tụ công sức, tài năng và tâm huyết của cả nước. Ý thức được trách nhiệm nặng nề nhưng đầy vinh quang của mình đối với cả nước, TP Hồ Chí Minh quyết ra sức phát huy truyền thống, thế mạnh của mình, không ngừng sáng tạo, tận dụng thời cơ, đẩy lùi nguy cơ, vượt qua thách thức để "vé đích trước trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước", mãi mãi xứng danh là Thành phố mang tên Bác Hồ vĩ đại - Thành phố anh hùng, năng động, sáng tạo, nghĩa tình.